Suomen Luontopaneelin lausunto

ASIA: Alustavia ennakkovaikuttamislinjauksia perustuen komission kestävän rahoituksen asiantuntijatyöryhmän raporttiin (tuleva taksonomian neljän ympäristötavoitteen delegoitu säädös)

Suomen Luontopaneeli kiittää lausuntopyynnöstä koskien taksonomia-asetuksen ennakkovaikuttamislinjauksia. Taksonomia-asetuksella on tarkoitus luoda kriteeristö, jolla voidaan tunnistaa investoinneille kestävät kohteet. Tällä hetkellä kyse on neljän ympäristötavoitteen delegoidusta säädöksestä. Ilmastosäädös on käsitelty jo aiemmin. Tämä tavoite on linjassa kansainvälisten sitoumusten kanssa, ja myös hallitusohjelman tavoitteiden mukainen. Luontopaneeli on tehnyt huomioita Suomen ennakkovaikuttamislinjasta ja sen sisällöstä sekä niistä asioista, joita olisi selväsanaisesti tuettava.

Toteutuessaan taksonomia-asetus edistää vihreää siirtymää, kestävää kehitystä, vähähiilistä yhteiskuntaa ilmastonmuutoksen torjuntaa, ja luonnon monimuotoisuuden suojelua. Monimutkaisen asian kokonaisvaikutuksien ymmärrys yhteiskunnalle, maanviljelijöille ja metsänomistajalle, tai esimerkiksi luontomatkailulle ei ole kuitenkaan vielä selvä.

Alla Suomen luontopaneelin kommentit ennakkovaikuttamislinjauksen kappaleisiin *(kursiivilla)*, ja osin myös niitä koskeviin perusteluteksteihin.

Maatalous

Suomen mukaan maataloutta koskevien teknisten arviointikriteerien tulee nojautua EU:n yhteisen maatalouspolitiikan (YMP) uudistuksen yhteydessä tehtyihin ratkaisuihin, esimerkiksi ympäristön ja ilmaston kannalta kestävän perustason, sekä määritelmien ja termien osalta, huomioiden kuitenkin, että teknisten arviointikriteerien on annettava luotettavat puitteet biologisen monimuotoisen tukemiseksi.

> CAP uudistuksen (YMP) kunnianhimon tasoa on arvosteltu voimakkaasti, ja Luontopaneeli pitää erikoisena ajatuksena että ratkaisuissa, joissa pyritään etsimään kannustavia ja vaikuttavia ympäristötoimia sidottaisiin jo vaatimattomaksi todettuihin ympäristötoimiin. Jotta taksonomian perusajatus toimisi, on investointien ja myös noudatettujen kriteerien on tuotava selvästi lisäarvoa toiminnalle.

Lisäksi kriteerit eivät saisi sisältää takautuvia ehtoja.

> Ei ole aivan selvää mitä ennakkovaikuttamislinjauksissa tarkoitetaan takautuvilla ehdoilla, mutta mikäli tällä tarkoitetaan laidunmaan tai maatalousmaan raivaushistoriaa, on tavoite takautumattomista kriteereistä erikoinen. Vaikkei olekaan täysin aukoton, tämänkaltainen kriteeri on oleellinen tapa hidastaa metsäkatoa sekä biodiversiteetiltään arvokkaan maa-alueen joutumista viljelyyn. On myös loogista, että kunnianhimoisia biodiversiteetin suojeluun tähtääviä toimia ei voida tehdä biodiversiteetiltään arvokaan alueen tuhoamisen jälkeen, vaikka

kuinka itse toimi voisi lisätä biodiversiteetin suojelua. Vastaavaa takautuvaa ehtoa on myös muissa kestävyyskriteereissä.

Ei merkittävää haittaa -kriteereissä ei tule edellyttää luopumista turvepohjaisista kasvualustoista ja turpeen käytöstä eläinten kuivikkeena. Asiaa voidaan tarkastella uudelleen myöhemmin, jos tosiasiallisesti korvaavia materiaaleja kehitetään.

Luontopaneeli pitää tätä vaatimusta ristiriitaisena, sillä ei-turvepohjaisia kasvualustoja ja kuivikkeita on jo olemassa (esimerkiksi rannoilta niitettävä ruoko). Turpeen käyttöä ei voi luonto- tai ilmastomielessä pitää kestävänä.

Metsätalous

EU:n perussopimuksissa ei ole määritelty oikeusperustaa EU:n yhteiselle metsäpolitiikalle. EU:lla on kuitenkin toimivaltaa ympäristö-, maatalous- ja energiasektoreilla, jotka joko suoraan tai välillisesti vaikuttavat metsiin. Valtioneuvoston EU-selonteossa otetun kannan mukaisesti metsäpolitiikan tulee olla jatkossakin EU:ssa kansallisen päätäntävallan piirissä, koska jäsenvaltiot ja niiden olosuhteet ovat erilaisia.

Luontopaneeli muistuttaa, että usein esitetty väite, että jäsenmailla olisi yksinoikeus päättää metsäasioista, ei ole validi, vaan ympäristönsuojelu on otettava huomioon unionin toiminta-aloilla ilman erillistä toimivaltaperustetta, sisältäen myös metsässä tapahtuvat toimet (Kulovesi ym. 2021).

Teknisten arviointikriteerien tulisi ottaa paremmin huomioon jo olemassa olevat EU-kehikot.

Luontopaneeli pitää tärkeänä esitystapaa, jossa osoitetaan relevantit asiakirjat. Tästä lauseesta ei ole selvää, mihin termi “EU-kehikko” viittaa jättäen avoimeksi, viitataanko tällä esimerkiksi metsästrategiaan, biodiversiteettistrategiaan vai johonkin muuhun asiakirjaan.

Mikäli kansallisella tasolla on käytössä sellaiset järjestelmät, joilla voidaan todentaa tavoitteiden täyttyminen, ei tulisi olla tarvetta metsälö- tai hankinta-aluekohtaiseen tarkasteluun.

Jotta kriteeristö toimisi luotettavasti, on kaikki tuotteet oltava jäljitettävissä metsälö- ja hankinta-aluekohtaiselle tasolle. Lisäksi metsänomistajakohtaisuus on myös luonteva ja oikeudellisesti loogisin lähtökohta päätöksenteolle: Metsänomistajan tarjoama puumateriaali, joko täyttää, tai ei, kriteeristön vaatimukset.

Lisäksi metsien ja metsätalouden osalta teknisissä arviointikriteereissä tulisi käyttää olemassa olevia ja merkitykseltään selkeitä käsitteitä ja vaatimuksia niiden tulkittavuuden edistämiseksi.

Uusien käsitteiden käyttö ei ole ongelma, mikäli käsitteet selitetään hyvin.

Metsätalouden kriteereiden täytyy olla sovellettavissa eri kasvillisuusvyöhykkeillä ja eri alueiden biologisiin lähtökohtiin. Täten ne eivät voi olla liian yksityiskohtaisia.

> Luontopaneelin mielestä sovellettavuudessa tulee pyrkiä selkeyteen ja kattavuuteen, mutta katsoo että tämänkaltaisella reunahuomautuksella, jossa halutaan yhtä aikaa monimutkaisuuden huomioonottoa ja selkeyttä, voi olla vaikeaa saada kriteeristöä rakennettua. Esitetty kriteeristö on Luontopaneelin mielestä selkeä ja riittävän yksinkertainen ottaen huomioon kunnianhimoisen tavoitteenasettelun.

Suomi vaikuttaa ennakkoon tavalla, joka mahdollistaa, että Suomen metsillä ja niissä harjoitetulla metsätaloudella olisi mahdollisuus täyttää teknisten arviointikriteerien vaatimukset käytännössä, ilman kohtuuttomia kustannuksia tai liian pitkälle menevää sääntelyä.

> Luontopaneeli on tutustunut metsätalouden kriteeristöihin ja on sitä mieltä, että näiden raportointi ei tuota suurta lisävaivaa verrattuna esimerkiksi FSC-sertifikaatin vaatimusten toteamiseen, tai normaalien lakisääteisten metsänhoitosuunnitelmien tekemiseen.
> Lisäksi vaikuttamissuunnitelmassa itsessään mainitaan, että *"Taksonomia-asetus ja sen kansallinen toimeenpano suoraan koskee ainoastaan suomalaisista viranomaisista Finanssivalvontaa"*, eli kustannus ei näytä muodostuvan missään tapauksessa suureksi valtiolle.
>
> Luontopaneeli ei näe esitetyn perusteella kohtuuttomuutta kustannuksissa tai säätelyssä, ja muistuttaa että taksonomian tarkoitus on osoittaa biodiversiteettivaikutuksiltaan suuret ja vaikuttavat toimet, eikä tukea jo olemassa olevaa, todistetusti monimuotoisuutta heikentävää toimintaa (Hyvärinen ym. 2019, Kontiola & Raunio 2018). Taksonomian on oltava selvä parannus metsälain riittämättömään minimisuojaan tai esimerkiksi lähes yhtä heikon PEFC–sertifikaatin tarjoamaan suojaan (ELY 2021). Tiukalla kriteeristöllä mahdollistetaan, että yritykset saavat ympäristötoimilla oikeasti lisäarvoa sijoituksilleen.
> Luontopaneelin mielestä myös sisällön kuvailussa mainitut muutamat metsäasiat (ks. Alla) tulisi nostaa myös varsinaisessa vaikuttamissuunnitelmassa esiin positiivisena ja kannustettavana asiana:

Suojeluvaateen lisäksi kriteerit etenkin otsakkeen 2 osalta (Metsien rakenne, toiminnot ja koostumus) ovat keskeisiä kriteerien käytännön toteuttamisen kannalta. Kriteereissä vaaditaan muun muassa: suositellaan metsien kasvattamista eri-ikäisrakenteisina (työryhmän raportti tarvitsee tältä osin lisää selvennystä); säästöpuita jätettäväksi 30 täysikasvuista puuta hehtaarille tai 10 prosentin tilavuudesta, säästetään myös tulevissa hakkuissa; avohakkuuala maksimissaan 1 ha lehtimetsissä ja 3 ha havumetsissä; metsänhoidon tulee kerryttää lahopuuta vähintään 20 m³/ha, eikä sitä viedä metsästä; metsiköissä tulisi pyrkiä kasvattamaan vähintään kolmea kotoperäistä lajia (väh. 20 prosenttia kutakin); metsäalueiden tulee taata kytkeytyneisyys tärkeimmille lajeille, ja tämä tulee huomioida metsätaloussuunnitelmissa sekä metsätaloustoimien piirissä olevat metsät eivät saa heikentyä koostumukseltaan, rakenteeltaan tai toiminnoiltaan.

Vaikuttamissuunnitelmassa olisi todettava että kriteereissä esitetty vaatimus eri-ikäisrakenteisen metsän kasvattamisesta, säästöpuiden jättämisestä, avohakkuualojen maksimimääristä ja kolmen kotoperäisen lajin kasvattamisesta edistää kestävän metsätalouden kehitystä, luonnon monimuotoisuuden suojelua ja vähentää ekosysteemien pirstoutumista.

Metsäalueiden tulisi kuitenkin taata 'kytkeytyneisyys' myös uhanalaisilla ja silmälläpidettäville lajeilla, ei pelkästään tärkeimmille lajeilla. Lisäksi tulisi täsmentää, mitä lajeja tässä tarkoitetaan. Biodiversiteetin suojelun näkökulmasta asiakohdan tulisi käsittää koko biologinen monimuotoisuus (ml. kasvit, eläimet, sienet, mikrobit).

Lisäksi ennakkovaikuttamislinjassa tulisi tukea myös kohdan 5.2. (5.2 Construction of new buildings and major renovations of buildings for protection and restoration of biodiversity and ecosystems) ehdotuksia.

Luontopaneeli näkee, että kiertotalouden, biodiversiteetin, uhanalaisten lajien suojelun sekä viherrakenteiden huomioiminen rakentamisessa on tärkeää kestävän rakentamisen ja yhdyskuntasuunnittelun edistämisessä. Esitetty kriteeristö tukee osaltaan uutta EUn biodiversiteettistrategiaa, jonka mukaan kaikille EU:n yli 20,000 asukkaan kaupungeille tulee laatia viherryttämis-suunnitelma. Varsinaisen kaupunkimaisen rakentamisen lisäksi sekä matkailutaajamien rakentaminen (matkailukeskukset, jotka ovat usein kaupunkimaisia) sekä virkistyskäyttöä palveleva rakentaminen (esim. kesämökit, retkeilyreitit/laavut/ym.) tulisi huomioida. Virkistyskäyttöä palveleva rakentaminen puolestaan pirstoo yhtenäisiä luonnonalueita laajalla mittakaavalla. Luontopaneeli katsoo, että viime vuosina on kehitetty, luontoarvot paremmin huomioonottavia (kaupunki)suunnittelu-menetelmiä, kuten luontoperusteiset ratkaisut ("Nature-based solutions; .) ja eläin-perusteinen suunnittelu (Animal-Aided Design) (Van Den Bosch & Sang 2017; Weisser & Hauck 2017) ja ne tulisi ottaa huomioon erityisesti kaupunkimaisten alueiden rakentamistoiminnassa.

Energia

Suomi näkee, että bioenergiaan liittyvät biologisen monimuotoisuuden ja ekosysteemien näkökulmat käsitellään raportin teknisissä arviointikriteereissä tavalla, joka johtaa toimijoiden merkittävään hallinnollisen taakkaan.

Suomi ei pidä tarkoituksenmukaisena laatia EU-taksonomian alla bioenergiaa koskevia teknisiä kriteereitä monimuotoisuutta merkittävästi edistävänä toimena. Jos kriteerit kuitenkin laaditaan, on niiden käytettävyyteen ja sisältöön kiinnitettävä huomiota uusiutuvan energian direktiivin valossa ottaen huomioon tarve taata biologisen monimuotoisuuden merkittävä edistäminen.

Suomen näkemyksen mukaan biologista monimuotoisuutta merkittävästi edistävän bioenergian kriteereitä ei tule myöskään käyttää muissa EU-hankkeissa, eikä niillä tule olla laajempaa vaikutusta sääntelyn kehittymiseen.

Kestävän rahoituksen taksonomian tulee mahdollistaa metsätalouden ja -teollisuuden tähteiden ja jätteiden sekä metsänhoitotöiden yhteydessä syntyvän pienpuun kestävän hyödyntämisen energiantuotannossa. Lisäksi kriteerien tulee mahdollistaa nestemäisten, kaasumaisten tai kiinteiden biomassojen käyttö teknologianeutraalisti.

Voimassa olevaa uusiutuvan energian direktiiviä yksityiskohtaisemmat monimuotoisuuden edistämistä koskevat bioenergian kriteerit tulee asettaa jatkossakin pohjautuen kansallisiin suosituksiin ja ohjeistuksiin.

> Luontopaneeli huomauttaa, että biomassan kerääminen energiaksi on huomattavan suuri ongelma monimuotoisuudelle vähentäen metsään jäävää biomassaa, ja erityisesti runkopuun käyttö bioenergiaksi on huomattavan haitallista. Laajamittainen bioenergia on myös vakava uhka ruoantuotannolle, mikäli maatalousmaata käytetään bioenergian viljelyyn ruuan sijasta (Erb ym. 2012, UN 2019). Näistä syistä bioenergiaksi päätyvän biomassan alkuperän selvittäminen on oleellista, vaikkakin siitä voi aiheutua lisääntynyttä hallinnollista taakkaa.

Viitattu kirjallisuus:

ELY 2021. Perustelut ELY-keskusten vetäytymiselle PEFC-standardityöryhmästä https://www.ely-keskus.fi/documents/10191/44977/PEFC_PERUSTELUT_ELY-keskusten_VETÄYTYMISELLE.pdf/eefd144a-88f4-c3b2-fdc0-35519f4ec8ee?t=1619180870752

Erb K-H, Haberl H. & Pluzar C. 2012. Dependency of global primary bioenergy crop potentials in 2050 on foodsystems, yields, biodiversity conservation and political stability. Energy Policy. 47: 260-269.

Hyvärinen E, Juslén A, Kemppainen E, et al. (2019) The 2019 red list of finnish species. Ministry of the Environment and Finnish Environment Institute, Helsinki

Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). (2018). Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 1: Tulokset ja arvioinnin perusteet. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018. 388s.

Kulovesi ym. https://2035legitimacy.fi/kestava-rahoitus-eun-taksonomia-asetus-ja-komission-toimivalta-metsatalouden-kestavyyskriteerit-myrskyn-silmassa/. 13.1.2022

Newport, J., Shorthouse, D. J., & Manning, A. D. (2014). The effects of light and noise from urban development on biodiversity: Implications for protected areas in Australia. *Ecological Management & Restoration*, *15*(3), 204-214.)

Sordello, R., De Lachapelle, F. F., Livoreil, B., & Vanpeene, S. (2019). Evidence of the environmental impact of noise pollution on biodiversity: a systematic map protocol. *Environmental Evidence*, *8*(1), 1-7.).

UN / Independent Group of Scientists appointed by the Secretary-General, Global Sustainable Development Report 2019: The Future is Now – Science for Achieving Sustainable Development, (United Nations, New York, 2019)

Van den Bosch, M., & Sang, Å. O. (2017). Urban natural environments as nature-based solutions for improved public health–A systematic review of reviews. *Environmental research*, *158*, 373-384

Weisser, W. W., & Hauck, T. E. (2017). ANIMAL-AIDED DESIGN–using a species' life-cycle to improve open space planning and conservation in cities and elsewhere. *bioRxiv*, 150359.